

Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği: Futbolcular Üzerinde Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Mehmet Haşim AKGÜL¹, Ahmet Yavuz KARAFİL^{1*}

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi.

Öz

Gönderi Tarihi: 03.06.2021

Kabul Tarihi: 30.06.2021

DOI: 10.30769/usbd.947475

Online Yayın Tarihi: 30.06.2021

Öz

Bu çalışmanın amacı, Harenberg, Riemer, Dorsch, Karreman ve Paradis (2019) tarafından geliştirilen Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeğinin futbolculara yönelik geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu, profesyonel ve amatör düzeyde futbol oynayan toplam 235 sporcu oluşturmaktadır. Ölçeğe uyarlama sürecinde dil geçerliliği, doğrulayıcı faktör analizi, iraksak, yakınsak geçerlilik, madde analizi, Cr ve Cronbach Alpha iç tutarlılık yöntemleri uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi işlemi sonrası elde edilen uyum değerlerinin literatürde yer alan uyum değerleri ile uygunluk gösterdiği sonucuna varılmıştır. Iraksak ve yakınsak geçerlilik için Ave, $\sqrt{\text{Ave}}$, Msv, ve Asv değerlerinden uygun sonuçlar elde edilmiştir. Veri toplama aracının güvenilirlik değerlerini ölçmek için Ölçeğe ait cronbach alpha katsayısı .921 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin güvenilirlik katsayısı .866 ile .778 arasında değişiklik göstermiştir. Birleşik güvenilirlik değeri ise (CR) .87 ile .71 arasında değişmektedir. Madde analizi testi sonuçlarına göre, madde toplam korelasyonu .707 ile .472 arasında değişim göstermiştir. Ayrıca maddeler açısından alt %27 ve üst %27 gruplarının değerlendirilmesi sonucunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Araştırmada açıklanan toplam varyans değeri 7 faktörlü yapıda % 72,456 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak; uyarlama çalışması yapılan ölçeğin, geçerli ve güvenilir bir yapıda olduğu ve diğer araştırmacılar tarafından kullanıma uygun olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Ölçek uyarlama, pozisyonel rekabet, spor

Positional Competition in Sports Questionnaire: A Validity and Reliability Study on Footballers

Abstract

The purpose of this study was to conduct a validity and reliability study of the Positional Competition in Sports Scale which was developed by Harenberg Harenberg, Riemer, Dorsch, Karreman and Paradis (2019), for football players. The study group comprised a total of 235 sporters playing football at professional and amateur level. In the scale adaptation process the language validity, confirmatory factor analysis, divergent and convergent validity, item analysis, Cr and Cronbach's Alpha internal consistency methods were used. The fit values obtained after the confirmatory factor analysis process were in agreement with the fit values in the literature. Appropriate results were obtained from the values Ave, $\sqrt{\text{Ave}}$, Msv and Asv for the divergent and convergent validity. In order to measure the reliability values of the data collection tool, the Cronbach's Alpha coefficient of the scale was found to be .921. The reliability coefficient regarding the sub-factors of the scale ranged from .866 to .778. The combined reliability value (CR) ranged from .87 to .71. According to the item analysis test results the total item correlation ranged from .707 to .472. In addition as a result of evaluating the lower 27% and upper 27% groups in terms of the items, significant differences were determined ($p<0.05$). In the study the total variance value explained was found to be 72.456% in a seven-factor structure. As a consequence; it is possible to state that the scale whose adaptation study was conducted, has a valid and reliable structure and is suitable for use by other researchers.

Keywords: Scale adaptation, positional competition, sports

* Sorumlu yazar: Ahmet Yavuz KARAFİL E-mail adresi: aykarafil@mehmetakif.edu.tr

GİRİŞ

İçerisinde yaşadığımız yüzyılda spor, insan faaliyetlerini şekillendiren bir toplumsal alana dönüşmüştür. Bu toplumsal alan Eco' nun ifadesiyle “*spor insandır, spor toplumdur*” (Trifonas, 2004) şeklinde ifade edilmektedir. Sporun bir toplumsal alan oluşturması beraberinde diğer toplumsal kurumlarla kaçınılmaz bir ilişkiyi meydana getirmiştir. Ayrıca bu ilişki yeni toplumsal sektörlerin de ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Böylece spor ekonomiden siyasete, siyasetten dine, dinden uluslararası ilişkilere kadar çok çeşitli toplumsal alanların önemli bir bileşeni durumuna gelmiştir. Spor alanının bu gelişim süreci dünyada yaşanan toplumsal değişmelerden bağımsız değildir. Çünkü spor tarihi bir nevi toplumların tarihidir. Spor tarihinin verilerine baktığımızda özellikle geleneksel dönemde sportif faaliyetler, belirli bir zümrenin uhdesinde sergilenen bir aktivite alanına karşılık gelirken, günümüzde ise spor herkes için olmuştur (Amman, 2000). Herkes için olan spor hem bireysel hem de toplumsal bir ilgi alanı yaratırken, aynı zamanda bir toplumsal kurum olarak dünyanın en küresel olgusu olmuştur (Boniface, 2007).

Sporun küresel bir olgu olmasının çeşitli sebepleri vardır; ancak sporun küreselleşmesi konusunda spor ekonomisine ayrı bir parantez açmak gerekmektedir. Çünkü profesyonelleşme ile birlikte spor, oyun olma özelliğinden çıkarak ekonomik düzeyde işleyen bir alana evrilmiştir (Papatya ve Geniş 2013; Talimciler, 2008). Bu sebeple spor hem uluslararası ölçekte hem de ulusların kendi içlerinde önemli bir ekonomik rekabet aracı durumuna gelmiştir. Bu ekonomik rekabet süreci ulusların ve spor kulüplerinin birbirine üstünlük kurma ve prestij kazanma gibi sebeplerle birlikte aynı zamanda medya, reklam, sponsorluk gibi faaliyetlerin de önem kazanmasıyla adeta çığ gibi büyümüştür. Bu büyüyen yeni ekonomik alanda futbol, daha hızlı ticarileşme ve endüstriyelleşme süreci göstererek diğer branşlarla kıyaslandığında spor ekonomisinin büyümesine öncülük etmiştir. Netice itibariyle genel anlamda sporun özel anlamda futbolun ekonomik bir alana dönüşerek bir rekabet aracı haline gelmesi geçmişten günümüze birçok akademik çalışmanın konusu olmuştur (Andreff ve Bourg 2006; Dobson ve Goddard, 2001; Sloane, 1971; Szymanski, 2010; Van Der Burg, 2020).

Rekabet kavramı spor alanında genel olarak ekonomi ile ilişkilendirilse de, farklı sebeplerle de sporun ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle spor alanı içerisinde rekabete sıklıkla rastlanmaktadır. Esasen spor organizasyonları kendi içerisinde rekabetçi etkinlikleri barındırır (Harenberg, Harenberg, Riemer, Dorsch, Karreman ve Paradis, 2019) Spor bağlamında kaçınılmaz olan rekabet, yukarıda ifade ettiğimiz şekliyle ekonomik nedenlerle olabileceği gibi aynı zamanda rakip takımlara veya sporculara karşı performanstaki mükemmelliği sergileme sebebiyle de olabilir. Neticede modern sporun amacı karşı tarafta bulunan rakibe her anlamda üstünlük sağlamaktır. Bununla birlikte bir diğer önemli husus ise rekabetin sadece farklı takımlar arasında olan bir süreç değil aynı zamanda aynı takım içerisindeki sporcular ve bireysel sporlarla uğraşan kişiler arasında da gerçekleşmesidir (Rees ve Segal, 1984).

Sporda rekabet kendini çeşitli şekillerde gösterir. İnsanlar hem içsel hem de dışsal, araçsal ve duygusal olmak üzere farklı nedenlerle sporda rekabete girebilirler (Harenberg vd., 2019). Örneğin, Deutsch (2000) rekabetin verdiği haz için arkadaşlar arasında haftalık oynanan bir

tenis maçı veya karşılıklı zevk vermenin yanı sıra ekonomik getirisi olan bir faaliyete katılımın bu süreçte itici bir güç olduğunu ifade etmektedir. İlaveten profesyonel bir koşucu, yalnızca kazanmak ve bununla ilişkili finansal ödüller için rekabet içeren bir koşuya katılabilir. Bu rekabet sürecinin nedeni, diğerlerine kıyasla performanstaki mükemmelliği sergilemek ve bundan çeşitli ödüller (haz veya ekonomik ödül) kazanmaktır (Stanne, Johnson ve Johnson, 1999).

Sporda rekabet ile ilgili konuların ele alındığı literatür incelendiğinde, yukarıda ifade edildiği gibi rekabetin sıklıkla ekonomi ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu araştırma sporda rekabeti farklı bir boyutuyla; yani takım içi pozisyonel rekabeti incelemeyi sağlayabileceği için önem arz etmektedir. Pozisyonel rekabet, belirli bir pozisyonda aynı oyun süresi için yarışan takım arkadaşları arasında meydana gelen çok boyutlu (bilgi ve performansla ilgili yönler) devam eden grup sürecidir (Haranberg, Riemer, Karreman ve Dorsch, 2016). Takım içi rekabet sürecinin yaşandığı en belirgin alanlardan biri de futbol alanıdır. Özellikle profesyonel futbol takımlarında bu süreci gözlemleyebiliriz. Ortalama otuz sporcudan oluşan profesyonel futbol takımlarında her mevki için birden fazla sporcunun olması bu rekabet sürecini hızlandırmaktadır. Her oyuncu genel olarak hem haz duymak hem de daha fazla ekonomik gelir elde etmek için oynama eğilimi gösterir ancak; antrenörler hem kendisinin hem de takımın kazanması ve ayrıca prestij elde etmek için sahip olduğu sporcuların performanslarını değerlendirmek suretiyle sahaya ancak kazanma olasılığı yüksek olabilecek on bir sporcuyu çıkartmak zorundadır. Sahaya çıkan ekip içerisinde olma mücadelesi futbolcular arasında sezon boyunca kıyasıya devam eder. Bu nedenle mevcut çalışmanın amacı ilgili literatüre bağlı olarak Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeğinin futbol ve diğer branşlara uygulanabilmesini sağlamak ve Türk kültürüne uyarlanması gerçekleştirilmesidir.

YÖNTEM

İşlem

Çeviri Süreci

Harenberg vd., (2019) tarafından geliştirilen “Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği”nin Türk diline uyarlanması için izlenen ilk aşama ölçeği geliştiren araştırmacılardan ölçeği uyarlamak için gerekli izin alınması olmuştur. Daha sonra “Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği”nin İngilizce formu İngiliz dili ve edebiyatı bölümünden iki öğretim görevlisi tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Çeviri işlemi yapıldıktan sonra spor bilimlerinin ölçek uyarlama ve ölçek geliştirme alanlarındaki uzmanların görüşleri alınarak soru maddelerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Kapsam geçerliliği sonuçlarının değerlendirilmesi için 6 uzman görüşü alınmıştır. Kapsam geçerliliği değerlendirmesi için Davis tekniği kullanılmıştır. Bu teknik maddenin özelliği temsil ettiği veya temsil edip biraz düzeltilmesi gerekli olan soruların toplamının uzman sayısına bölünerek bir sonuca ulaşılmasını ifade eder. İlgili araştırmada bu sonucun ,80 den büyük olması maddenin kapsam geçerliliği açısından uygun olduğu sonucunu vermektedir (Davis,1992). Soruların kapsam geçerliliği için elde edilen değer ,91 olarak bulunmuştur. Elde

edilen değerler literatürdeki değerden daha büyük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzman görüşleri alındıktan sonra, ölçek maddeleri alan dışı 2 İngilizce dil bilimci tarafından orijinal dile geri çevrilmiştir. Yapılan geri çeviri işlemi sonucunda, ölçeğin orijinal dili ile çevirisinin birbirine oldukça yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin gerçekleştirilen pilot uygulama sonrasında cevaplandırma süresinin yaklaşık olarak 5 dakika olduğu tespit edilmiştir. Yapılan pilot uygulamanın ardından anlaşılmayan ifadelerle yönelik gerekli düzeltme işlemleri yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu cinsiyet, pozisyon, yaş ve spor yapma süresi açısından değerlendirilmiş ve toplam 235 futbolcu oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem sayısının ölçme aracının madde sayısının en az 5 katı kadar olması araştırmacılar tarafından belirtilmiştir (Bryman ve Cramer, 2001; Tabachnick ve Fidell, 2015; Tavşancıl, 2006).

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	58	24,7
	Erkek	177	75,3
Pozisyon	Kaleci	23	9,8
	Defans	54	23,0
	Orta saha	127	54,0
	Forvet	31	13,2
Yaş	16-18 yaş	60	25,5
	19-21 yaş	48	20,4
	22-24 yaş	77	32,8
	25 ve üzeri	50	21,3
Spor Süresi	1-4 yıl	46	19,6
	5-8 yıl	54	23,0
	9-12 yıl	41	17,4
	13 ve üzeri	94	40,0
	Toplam	235	100

Veri Toplama Aracı

“Pozisyonel Rekabet Ölçeği” takım içerisinde aynı pozisyonda oynayan sporcuların kendini diğer sporcular ile kıyaslamasını ele almaktadır. Ölçek 25 sorudan oluşan ve 7 alt faktöre sahip 7 li likert tipi bir ölçektir (1= hiç katılmıyorum 7=Tamamen katılıyorum). Mevcut ölçeğe ait alt faktörler, gelişme çabası, takım arkadaşı desteği, takım arkadaşını desteklemek, iletişim, öz farkındalık, antrenörü tanıma ve antrenör tercihi olarak yer almaktadır. Geliştirilmesi dört aşamada gerçekleştirilmiştir (madde oluşturma, ön madde analizi, ölçek iyileştirme, geçerlilik ve güvenilirlik tahmini). Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı ,81 ve ,87 aralığında değişmekte ve birleşik güvenilirlik değeri (CR) ise ,75 ile ,90 arasında değerler almıştır. Mevcut ölçek, takım sporunda pozisyonel rekabeti değerlendirmek için geliştirilen yeni bir ölçektir (Harenberg vd., 2019).

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi sürecinde *dil geçerliliği* (orijinal ve çeviri dili arasındaki korelasyon) analiz edilmiştir. Ölçeğe ilişkin yapı geçerliliğini test etmek için *doğrulamalı faktör analizi* yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğe ilişkin güvenilirlik değerlerinin hesaplanmasında *Cronbach Alpha*, *CR* ve *Madde Analizi* yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca ölçeğin aynı faktördeki sorularla uygunluğunu ölçmek için *benzeşim geçerliliği* ve farklı faktördeki sorulardan farklılaşma derecesini tespit etmek için *ayrışım geçerliliği* yöntemleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistik verileri

Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Alt Boyutları	N	Ort.	Ss.	Çarpıklık	Basıklık
1.Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği	235	5,86	,854	-,236	-1,049
2.Gelişme Çabası	235	6,48	,671	-1,469	1,889
3.Takım Arkadaşı Desteği	235	5,28	1,525	-,707	-,361
4.Takım Arkadaşını Desteklemek	235	5,68	1,457	-,956	,045
5.İletişim	235	6,23	,919	-1,489	1,889
6.Öz Farkındalık	235	6,27	,877	-1,092	,336
7.Antrenörü Tanıma	235	5,93	1,075	-,886	,137
8.Antrenör Tercih	235	5,03	1,636	-,176	-1,334

Tablo 2'ye göre araştırmada kullanılan ölçeklere ait ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık gibi ait tanımlayıcı istatistik değerlerine yer verilmiştir. Elde edilen veri sonuçları ölçek ve alt boyutlarının normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir. (George ve Mallery, 2010).

Tablo 3. Araştırmada kullanılan ölçeğe ilişkin dilsel geçerlilik sonucu

Dil Değişkeni	1.Çeviri Dili	2.Orjinal Dil
Çeviri Dili N=15	1	,955
Orijinal Dil N=15	,955	1
Toplam N=30		

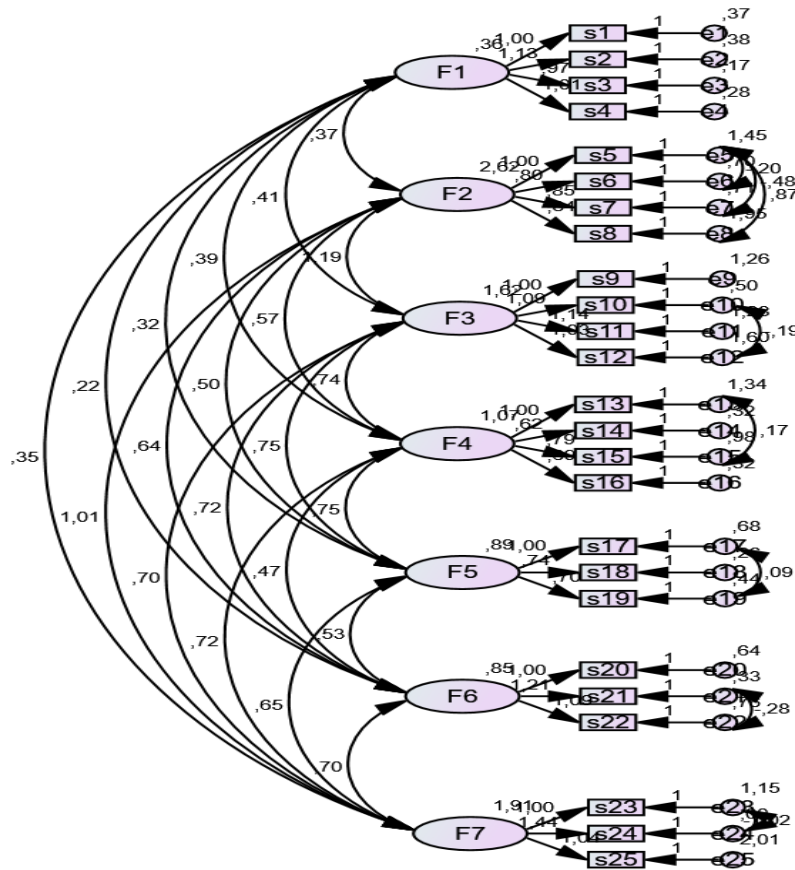
$p<0,01$

Dil geçerliliği, çevirisi yapılmış ölçme aracının örneklem grubuna uygulanması ve orijinal dile sahip ölçeğin ise yabancı dile hâkim hedef gruba uygulanarak iki uygulama arasındaki ilişkinin sınanmasıdır. (Seçer, 2015). İki uygulama arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için pearson korelasyon analizi işlem sonucunda $r=,70$ üzerinde olması dilsel geçerlilik açısından uygun sonuç olarak değerlendirilmektedir (Seçer, 2015). Araştırmada çeviri dili ve orijinal dil uygulamaları arasında elde edilen değer $r=,955$ olarak bulunmuş ve literatürde yer alan değer üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Sporda başarı amacı ölçeğine ait uyum iyiliği değerleri

	X ² /Df	RMSEA	GFI	TLI	CFI	IFI
Uyum İyiliği Değerleri	2,026	,066	,858	,904	,921	,923

Geliştirilen ölçeğin mevcut yapısını doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi işlemi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi uygulaması Amos programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi, gözlenen değişkenler ile gizil değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen bir yapısal eşitlik modelidir (Hoyle, 2012). Doğrulayıcı faktör analizinde ortaya çıkarılmış bir yapı vardır. Bu yapı, yeni elde edilen verilerle doğrulanıp doğrulanmadığı durumunun irdelenmesi amaç edinilir (Erkuş ve Selvi, 2019; Seçer, 2015). Tablo 4'e göre doğrulayıcı faktör analizi işlemi sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerleri; Cmin/Df= 2,026, RMSEA= ,066, GFI=,854 CFI=,921, IFI= ,923 ve TLI= ,904 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler, ölçeğin yapısının doğrulandığını temsil etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015; Bayram, 2013).

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi: Birinci Düzey Çok Faktörlü Model

Tablo 5. Ölçeğe ait benzeşim ve ayrışım geçerliliği sonuçları

	Madde	CR	AVE	\sqrt{AVE}	MSV	ASV	Cronbach Alpha
Gelişme Çabası	Madde 1	,83	,56	,74	,26	0,15	,831
	Madde 2						
	Madde 3						
	Madde 4						
Takım Arkadaşı Desteği	Madde 5	,87	,64	,80	,29	,15	,866
	Madde 6						
	Madde 7						
	Madde 8						
Takım Arkadaşını Desteklemek	Madde 9	,86	,62	,78	,29	,20	,859
	Madde 10						
	Madde 11						
	Madde 12						
İletişim	Madde 13	,80	,507	,71	,38	,19	,778
	Madde 14						
	Madde 15						
	Madde 16						
Öz Farkındalık	Madde 17	,71	,57	,75	,38	,20	,802
	Madde 18						
	Madde 19						
Antrenörü Tanıma	Madde 20	,73	,64	,80	,30	,20	,803
	Madde 21						
	Madde 22						
Antrenör Tercihi	Madde 23	,76	,70	,83	,30	,18	,809
	Madde 24						
	Madde 25						

Tablo 5’te Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği maddeleri arası güvenilirlik için CR ve Cronbach Alpha yöntemleri kullanılmıştır. Mevcut ölçeğe ait güvenilirlik değeri, cronbach alpha yöntemi kullanılarak sınanmıştır. Ölçeğe ait Cronbach Alpha katsayısı ,921 olarak tespit edilmiştir. Gelişme çabası ,831 takım arkadaşı desteği, ,866 takım arkadaşını desteklemek, ,859 iletişim ,778 öz farkındalık, ,802 antrenörü tanıma ,803 ve antrenör tercihi ,809 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini sınamak için yapılan bu yöntem ile elde edilen değerler, literatüre göre de ölçeğin güvenilirliği için yeterli olduğunu göstermektedir (Alpar 2010; Büyüköztürk 2015). Birleşim güvenilirliği olarak bilinen CR değerinin literatürde, 70 den büyük olması gerektiği belirtilmektedir (Gürbüz, 2019). Araştırmada elde edilen birleşim güvenilirliği değerleri ,87 ile, ,71 arasında değişim göstermiştir. Elde edilen değerler neticesinde ölçeğin güvenilir değerler aldığı görülmektedir. Araştırmada geçerlilik ile ilgili kullanılan bir diğer yöntem yakınsak ve ıraksak geçerliliğidir. Yakınsak (Birleşim) geçerliliği ölçekteki bir faktörde yer alan her bir sorunun aynı faktörlerde yer alan diğer sorularla olan ilişkisini tanımlamaktadır. Birleşim geçerliliğine ilişkin ölçütler $AVE > .5$; $CR > .7$ ve $CR > AVE$ şeklindedir (Gürbüz, 2019; Yaşlıoğlu, 2017). İraksak geçerlik (Ayrışım) geçerliliği ise faktöre ait maddelerin kendi faktörü dışında yer alan maddelerle kendi faktörüne oranla daha az ilişki halinde olmasıdır (Sönmez Çakır, 2020). Ayrışım geçerliliği ölçütleri ise. 5; $CR > .7$ ve $CR > AVE$ olarak kabul edilmektedir (Gürbüz, 2019; Yaşlıoğlu, 2017). Elde edilen verilere göre birleşim ve ayrışım değerleri literatürde yer alan değerlerle uygunluk gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Madde analizi

	Madde	Madde Korelasyonu	t Alt%27-Üst %27
Gelişme Çabası	Madde 1	,509	-4,940
	Madde 2	,472	-6,692
	Madde 3	,502	-6,755
	Madde 4	,490	-6,124
Takım Arkadaşı Desteği	Madde 5	,613	-4,970
	Madde 6	,561	-5,141
	Madde 7	,539	-5,607
	Madde 8	,610	-6,195
Takım Arkadaşını Desteklemek	Madde 9	,591	-6,660
	Madde 10	,707	-9,413
	Madde 11	,636	-7,422
	Madde 12	,587	-6,805
İletişim	Madde 13	,525	-6,425
	Madde 14	,497	-6,256
	Madde 15	,498	-4,081
	Madde 16	,525	-6,431
Öz Farkındalık	Madde 17	,539	--6,112
	Madde 18	,582	-5,840
	Madde 19	,554	-5,809
Antrenörü Tanıma	Madde 20	,559	-6,000
	Madde 21	,640	-7,743
	Madde 22	,546	-4,374
Antrenör Tercihi	Madde 23	,575	-3,404
	Madde 24	,627	-5,359
	Madde 25	,524	-2,861

Tablo 6’da Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği madde analizleri, madde toplam korelasyonuna ve %27 alt ve %27 üst grup maddeler arasındaki farka bakılarak anali edilmiştir. Madde toplam korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır (Büyüköztürk, 2015). Madde analizi tablosu incelendiğinde, Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği madde toplam korelasyonu gelişme çabası ,509 ile ,472, faktör 2 takım arkadaşı desteği, ,613 ile ,539, faktör 3 takım arkadaşını destekleme ,707 ile ,587, faktör 4 iletişim ,525 ile ,497, faktör 5 öz farkındalık ,582 ile ,539 faktör 6 antrenörü tanıma ,640 ile ,546 ve faktör 7 antrenör tercihi ,627 ile , 524 arasında değerler almışlardır. Ayrıca alt %27 ve üst %27 grupların maddeler açısından değerlendirilmesi sonucunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Alt %27 ve üst %27’lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların ilişkisiz t-testi kullanılarak sınanmasıdır. Gruplar arasında farkların anlamlı çıkması ($p<0,05$) testin iç tutarlılığının bir göstergesi olarak değerlendirilir. Bir başka ifadeyle analiz sonuçları, maddelerin bireyleri ölçülen davranış bakımından ne derece ayırt ettiğini gösterir (Büyüköztürk, 2015).

Tablo 7. Sporda pozisyonel rekabet ölçeğine ait korelasyon değerleri

Ölçek ve Alt Faktörleri	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği	1							
2. Gelişme Çabası	,637	1						
3. Takım Arkadaşı Desteği	,751	,368	1					
4. Takım Arkadaşını Desteklemek	,805	,464	,545	1				
5. İletişim	,694	,512	,318	,459	1			
6. Öz Farkındalık	,687	,459	,300	,480	,624	1		
7. Antrenörü Tanıma	,731	,360	,413	,544	,457	,518	1	
8. Antrenör Tercihi	,743	,351	,503	,424	,414	,451	,548	1

Tablo 7’de Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği ve alt faktörleri arasında pozitif yönlü orta derecede anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir ($p<0,01$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Harenberg vd., (2019) tarafından geliştirilen Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeğini Türk kültürüne uyarlamak, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Ölçek geçerliliğine ilişkin yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, $C_{min}/Df= 2,026$, $RMSEA= ,066$, $CFI= ,921$, $GFI= ,858$, $IFI= ,923$ ve $TLI= ,904$ olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin kabul edilebilir ve iyi uyum değerlerine sahip olduğuna işaret etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015; Bayram, 2013). Elde edilen uyum indeksleri ölçeğin birinci düzey çok faktörlü yapısını doğrulamaktadır. Alan yazında, birleşim geçerliliği için $AVE> .5$; $CR>.7$ ve $CR>AVE$ olması, ayrışım geçerliliği için ise $MSV<AVE$, $ASV<AVE$ şeklinde değerlere sahip olması gerektiği önerilmektedir (Gürbüz, 2019). Bu bilgiler ışığında Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeğinin birleşim ve ayrışım geçerliliği için uygun sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca çeviri yapılan ölçek ve orijinal dil arasındaki ilişkinin esas alındığı dilsel geçerlilik uygulaması sonucunda Ölçeğin dilsel olarak geçerli olduğun sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin güvenilirlik analizinden elde edilen Cronbach Alpha katsayısı ,921 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin güvenilirlik katsayısı, gelişme çabası ,831 takım arkadaşı desteği, ,866 takım arkadaşını desteklemek, ,859 iletişim ,778 öz farkındalık, ,802 antrenörü tanıma ,803 ve antrenör tercihi ,809 olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin yeterli güvenilirlikte olduğu sonucunu vermektedir. Ayrıca ölçeğin güvenilirliğini sınamak için uygulanan bir diğer yöntem birleşik güvenilirlik CR yöntemidir. Bu yöntemin sonuçları ,87 ile, ,71 arasında değişmektedir. CR değerinin literatürde ,70 den büyük olması gerektiği belirtilmektedir (Gürbüz, 2019; Yaşlıoğlu, 2017). Elde edilen bu sonuçlara göre ölçeğin güvenilir bir yapıda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uyarlaması yapılan mevcut ölçek, takım sporcularına yönelik olarak Pozisyonel Rekabeti Ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. Futbolcular üzerinde yapılan çalışmada geçerlilik ve güvenilirlik açısından uygun sonuçlar alınmıştır. Sonuç olarak, Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeğinin diğer araştırmacılar tarafından kullanılabilir yapıda olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca ulusal literatürde sporda takım içi rekabetin ölçülebilmesine yönelik bir ölçme aracı olmadığı için, sporda takım içi rekabet ile ilgili yapılacak çeşitli araştırmalarda ulusal literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İlgili alanda çalışma yapacak araştırmacıların farklı spor branşları ve farklı mevkilerdeki sporcular arasında ölçeği değerlendirmeleri ve kuramsal bir temel çerçevesinde kavramsal ilişki kurarak farklı çalışmalar tasarlaması önerilmektedir.

Yayın Etiği: Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması yoktur

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-Mehmet Haşim Akgül, Ahmet Yavuz Karafil İstatistik analiz- Ahmet Yavuz Karafil; Makalenin hazırlanması- Mehmet Haşim Akgül, Ahmet Yavuz Karafil; Verilerin Toplanması- Mehmet Haşim Akgül, tarafından gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Alpar, R. (2010). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinde örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenilirlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Amman, T. (2000). Spor Sosyolojisi. H. Can İkizler (Eds.), *Sporda sosyal bilimler*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Andreff, W. & Bourg, J.-F. (2006). Broadcasting rights and competition in European football. In C. Jeanrenaud & S. Kesenne (Eds.), *The economics of sport and the media* (pp. 37-70). Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Boniface, P. (2007). *Futbol ve Küreselleşme*. Çev. İsmail Yerguz. İstanbul: NTV Yayınları.
- Bryman, A. & Cramer, D. (2001). *Quantitative data analysis with SPSS release 10 for windows: A guide for social scientists*. London: Routledge.
- Büyüköztürk, Ş. (2015) *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: istatistik, araştırma deseni spss uygulamaları ve yorum* (Genişletilmiş 21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çokluk, Ö. S., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, S. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: spss ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Davis L.L. (1992). Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Applied Nursing Research*, 5, s.194-197.
- Dobson, S., Goddard, J. A. & Dobson, S. (2001). *The economics of football* (Vol. 10). Cambridge: Cambridge University Press.
- Erkuş, A. ve Selvi, H. (2019). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme III: Ölçek uyarlama ve "Norm" geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10a ed.) Boston: Pearson.
- Gürbüz, S. (2019). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Harenberg, S., Riemer, H. A., Dorsch, K. D., Karreman, E. & Paradis, K. F. (2019). Advancement of a Conceptual Framework for Positional Competition in Sport: Development and Validation of the Positional Competition in Team Sports Questionnaire, *Journal of Applied Sport Psychology*, 33(3), s.321-342, doi: 10.1080/10413200.2019.1631903.
- Harenberg, S., Riemer, H., Karreman, E. & Dorsch, K. (2016). As iron sharpens iron? Athletes' perspectives of positional competition. *The Sport Psychologist*, 30(1), s.55-67. doi:10.1123/tsp.2014-013.
- Hoyle, R. H. (2012). *Handbook of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Papatya, G. & Geniş, M. A. (2013). Futbol sadece bir "Oyun" mu? Futbol ekonomisi ve Uluslararası bahis şirketleri üzerine bir değerlendirme. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 50(577), s.45-64.
- Rees, C. R. & Segal, M. W. (1984). Intragroup competition, equity, and interpersonal attraction. *Social Psychology Quarterly*, 47(4), s.328-336. doi.org/10.2307/3033635.
- Seçer, I. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sloane, P. J. (1971). Scottish journal of political economy: the economics of professional football: the football club as a utility maximiser. *Scottish journal of political economy*, 18(2), s.121-146. https://doi.org/10.1111/j.1467-9485.1971.tb00979.x.
- Sönmez Çakır, F. (2020). *Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modellemesi (Pls-Sem) Smartpls 3.2 Uygulamaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Akgül, M.H. ve Karanfil, A.Y. (2021). Sporda pozisyonel rekabet ölçeği: futbolcular üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1) 77-90.

Stanne, M. B., Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1999). Does competition enhance or inhibit motor performance: A meta-analysis. *Psychological bulletin*, 125(1), 133. doi.org/10.1037/0033-2909.125.1.133.

Szymanski, S. (2010). *Football economics and policy*. Springer New York: Palgrave Macmillan Publishers Limited.

Tabachnick, G.B. & Fidel, S.L. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*, (Çev. Ed. Mustafa Baloğlu). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Talimciler, A. (2008). Futbol değil iş: Endüstriyel futbol. *İletişim kuram ve araştırma dergisi*, 26, s.89-114.

Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel.

Trifonas, P.P. (2004). *Umberto Eco ve futbol*. (Çev. Derya Kömürcü), İstanbul: Everest Yayınları.

Van Der Burg, T. (2020). EU Competition law, football and national markets. *Managing Sport and Leisure*, 1-14. doi.org/10.1080/23750472.2020.1863851.

Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, s.74-85.

Bu eser **Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı** ile lisanslanmıştır.

SPORDA POZİSYONEL REKABET ÖLÇEĞİ

Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Oldukça Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Bir oyuncu olarak pozisyonumdaki sorumluluklarımı yerine getirmede ilerleme kaydederim	1	2	3	4	5	6	7
2.Daha iyi bir oyuncu olmak için kendime meydan okurum.	1	2	3	4	5	6	7
3.Pozisyonumdaki gerekli becerileri geliştirmek için kendimi zorlarım.	1	2	3	4	5	6	7
4.Bir oyuncu olarak zayıf yönlerimi geliştirmek için kendimi zorlarım.	1	2	3	4	5	6	7
5.Benim pozisyonumdaki takım arkadaşlarım, her gün yoğun çalışmam için beni zorlarlar.	1	2	3	4	5	6	7
6.Takımda aynı pozisyondaki arkadaşlarım gelişim gösterdiğim zaman beni cesaretlendirir.	1	2	3	4	5	6	7
7.Benim pozisyonumdaki takım arkadaşlarım, pozisyonumuzda iyi yaptığım işleri belirtirler.	1	2	3	4	5	6	7
8.Benim pozisyonumdaki takım arkadaşlarım bir oyuncu olarak beni zayıf yönlerim üzerinde çalışmaya zorlamaktadırlar.	1	2	3	4	5	6	7
9.Aynı pozisyonda oynadığım takım arkadaşlarıma rehberlik ederim.	1	2	3	4	5	6	7
10.Pozisyonumdaki takım arkadaşlarımı bekledikleri performans seviyelerinin ötesine geçmeleri için zorlarım.	1	2	3	4	5	6	7
11.Bir oyuncu olarak, pozisyonumdaki takım arkadaşlarımı zayıf yönleri üzerine çalışmaya zorlarım.	1	2	3	4	5	6	7
12.Pozisyonumuzda nasıl daha iyi olacakları üzerine takım arkadaşlarım ile konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
13.Pozisyonumda sürekli olarak takım arkadaşlarımın önünde olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
14.Pozisyonumdaki takım arkadaşlarımdan daha iyi performans göstermek için çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
15.Pozisyonumdaki takım arkadaşlarımdan daha iyi olduğumu göstermeye çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
16.Pozisyonumdaki takım arkadaşlarımdan daha iyi performans sergilemek için çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7

17.Pozisyonumdaki takım arkadaşlarıma kıyasla ne kadar iyi performans sergilediğimi bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
18.Pozisyonumdaki takım arkadaşlarıma göre neler yapabileceğimi bilirim	1	2	3	4	5	6	7
19.Pozisyonumdaki takım arkadaşlarıma kıyasla performansımın hangi aşamada olduğunu bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
20.Antrenörüm pozisyonumda iyi performans sergilediğimi onaylar.	1	2	3	4	5	6	7
21.Oyuncu olarak üstün şekilde rekabet ettiğimi antrenörüm onaylar.	1	2	3	4	5	6	7
22.Antrenörüm pozisyonumda iyi oyun sergilediğimde bana iltifat eder.	1	2	3	4	5	6	7
23.Antrenörüm en tutarlı performans sergileyen oyuncularını seçmez.	1	2	3	4	5	6	7
24. Müsabakada en iyi performans gösteren oyuncular oynar.	1	2	3	4	5	6	7
25. Antrenörüm önceki performansa göre takımın başlangıç dizilişini seçer.	1	2	3	4	5	6	7